

ДМИТРИЙ БИЛЕНКИН

НАПОРЪТ НА ЖИВОТА

Превод от руски: Елка Хаджиева, 1983

chitanka.info

Вече второ денонощие той вървеше по червената студена равнина — напред, все напред. Беше с яркосин, забележим отдалече комбинезон, но не се залъгваше с надеждата, че ще го намерят. Щеше да бъде чудо, ако в еднообразното свистене на марсианския въздух се втурнеше бръмченето на мотор.

Вървеше с походката на автомат — равномерна, пестяща силите: шест километра в час, нито повече, нито по-малко. Мислите му също бяха подчинени на монотонния ритъм. От извървения път запомни само някакви откъслечни картини, всичко останало се сля в една мъглява ивица, а миналият му живот се отдалечи нейде в безкрайността, стана малък и нереален като пейзаж, гледан през обратната страна на бинокъл.

Затова не изпитваше и страх. Съществуващо само затъпляващото движение напред, затъпляващата умора в тялото и затъпляващата безчувственост в мислите. И само лявото рамо го болеше по-силно, притиснато от тежкия кислороден балон (десният вече беше изразходван и той го хвърли). Иначе всичко бе в ред: беше сит, не чувствуващ жажда, електроотоплението работеше безукорно, обувките не пропадаха ходилата му и не го стискаха. Не му се наложи да се бори с бавното угасване на тялото, лишено от приток на жизнена енергия, не бе принуден да пълзи с последни сили, подчинявайки се вече не на разума, а на инстинкта. Дори и сега техниката го избавяше от страдания.

От време на време машинално оправяше раницата, за да уравновеси товара на рамото си; всеки път, когато правеше това, положението на главата му се променяше и свистенето на вятъра в ушите му (по-точно в шлемофоните) ту се усилваше, ту стихваше. Въпреки вятъра въздухът беше чист и прозрачен, близкият хоризонт се открояваше ясно, виолетовото небе и почвата бяха скованы от мраз и от това редките звезди в зенита светеха сурово, без да трепкат.

Все още изпитваше удоволствие, когато преодоляваше ниските скатове. Те не бяха стръмни и той не забавяше крачка, а при спускането дори я ускоряваши и се радваши, че хълмовете му помагат да върви по-бързо, макар това да беше явна самоизмама и той да го знаеше. Като дете обичаше да си въобразява, че не ходи, а е автомобил и вместо крака има четири колела. Приятно му беше да „дава газ“, тоест да върви по-бързо, „да върти кормилото“, за да избегне

сблъскването с минувачите, и да „натиска спирачките“. Сега пак му се струваше, че е кола.

Постепенно сянката му се удължи. Колкото по-ниско се спускаше слънцето, толкова по-червена ставаше равнината. Склоновете аленееха, но зад скалите вече се стаяваше здрач, който дебнеше оттам като кадифените лапи на хищник. Вятърът някак неусетно стихна. Всичко се вцепени, а у Севергин — така се казваше някога той, сега името му нямаше значение — трепна тревогата, предшествуваща настъпването на нощта, когато човек е сам и беззащитен сред пустиня.

Погледна слънцето и усети неизразима тъга. Сигурно дълбоко в душата си все пак се е надявал да го спасят... Краят на светлия ден означаваше край на надеждата.

Отдалеч, от гъбовидните израстъци на еретриума, прекосявайки сенките, се търкулна нещо живо и се приближи до Севергин. Малките блеснали в розово очи на зверчето стрелнаха човека. Севергин сложи ръка на пистолета си. Но зверчето, след като се увери в присъствието на пришълеца, без да се спира, продължи да тича по своите работи. Навярно някакъв мъдър инстинкт му подсказа, че това двукрако няма нищо общо с Марс, че то е случайно тук, случайно е живо и съвсем не случайно ще изчезне, още преди слънцето отново да обагри в червено равнината.

Севергин едва се сдържа да не стреля след животинчето, такава жалост изпита към себе си! Някой сякаш обърна бинокъла и миналото оживя. Миналото, което беше предрешило всичко. Защо именно него природата бе създала не като другите? Защо, защо?

Навел глава и почти обезумял, той затича срещу прокрадващите се сенки. Мускулите му, както и очакваше, веднага натежаха като оловни, но той си наложи да тича напред, напред, сякаш изтезаваше тялото си.

След стотина метра се предаде. Всеки друг на неговата възраст и с неговото здраве би преодолял и километър. А той капна още на стоте метра.

Така е било винаги.

Беше роден непълноценен, различен от другите. Бедата не бе в това, че не можеше да яде например хляб, има хиляди хора, които не могат да ядат нещо — едно неудобство и нищо повече. Природата го беше онеправдала с нещо по-важно — не му бе дала сила. В детството

си не боледуваше по-често от другите деца, но се задъхваше на стоте метра, не можеше да се повдигне на висилката, плачеше, мъчейки се да преодолее шведската стена.

А продължителни физически натоварвания, като ходене на големи разстояния, му бяха достъпни. Въпросът беше другаде. На един мотор, преди да бъде разработен, поставят ограничител. В неговия организъм завинаги беше поставен такъв ограничител. Не беше способен за рязко усилие, което изисква голям разход на енергия, както сваленият ниско фитил не може да даде ярък пламък.

Връстниците му слизходително го съжаляваха, а учителите по физкултура просто се съсипваха с него. Все се надяваха, че ще успеят с обикновените методи да развият организма му. Физкултурата стана кошмар на детството и юношеството му. Видеше ли успоредка или халки, разтреперваше се като осъден на инквизиция. „Давай, давай!“ — викаха му момчетата в миришещите на пот и прах физкултурни зали. А той предварително изтръпваше, защото знаеше с какъв смях (беззлобен, но от това не по-малко обиден) ще посрещнат нелепия му, позорен скок през „козата“.

Спаси го четвъртият или петият лекар, при когото го заведоха разтревожените му родители. Той, както и другите лекари, не откри нищо нито в сърцето, нито в дробовете му, но не вдигна рамене, не го сметна за симулант, а каза спокойно:

— Отклонения в обмяната на веществата, навсярно генетични. Скоро няма да се научим да ги регулираме. Не се огорчавайте. За вас ще съставим специална програма от физически упражнения. Футболист няма да станете, а за останалото...

Кошмарът се разсея завинаги.

И ето как завърши всичко — с тази печална гаснеща равнина на Марс, с безумния бяг от самия себе си...

Севергин си наложи да легне, нагласи краката си на по-високо, за да отпочинат по-добре. Тези обикновени движения го успокоиха. Пристъпът на отчаяние му възвърна трезвостта.

За всичко си е виновен той, няма защо да обвинява другого. Сам предизвика съдбата, като тръгна за Марс. Разбира се, не както в детството, когато плачейки от злоба, отново и отново се залавяше за щангата, като се надяваше, че този път тя ще се покори на неимоверните му усилия. Прославеният доктор по микробиология

изобщо не си спомняше, че бе имал такива схватки! Отдавна живееше в света, където умът решава всичко, а физическите достойнства нямат значение. Там той беше на мястото си, дори нещо повече. Не е чудно, че именно него помолиха да се отправи срочно към Марс. Да разбере и обясни тревожното поведение на кристалобактериите, които необяснимо как бяха проникнали през водопречиствателните филтри. Никой изобщо не се интересуваше дали докторът може или не може да се вдигне на висилката: Марс се нуждаеше от неговия ум, а не от мускулите му.

Можеше да откаже, но не го направи. Да отиде на Марс като избраник, да се приближи до предната линия, където човекът води сурова борба за живот — можеше ли да се откаже от един такъв блескав реванш за униженията през детството? За да се почувствува истински избраник, трябаше да затвори очи само за една незначителна подробност: никой — нито хората, нито обстоятелствата искаха от него да води на Марс ръкопашен бой с природата. Там, както и на Земята, той си оставаше пасажер на кораба, наречен цивилизация, и неговите илюминатори бяха сигурна защита срещу морските бури.

Никой не допускаше, че може да стане авария. Нима капитанът, когато взима пасажери на борда, ги пита дали умеят да плуват?

... Летеше от Сезоастрис към Титанус, седнал в мекото кресло на малка автоматична ракета, която сама излита, сама каца и изобщо всичко върши сама. Седеше в креслото и четеше. Дойде на себе си едва когато видя приближаващите се скали. Не забеляза нищо и никога няма да разбере какво се бе повредило в механизма. Но и когато падаше, ракетата се погрижи за него: катапултът го изхвърли, преди да проумее какво става.

Автоматиката не можа да направи само едно — да го запази при спускането с парашута от удара в скалата (но и най-грижливата майка не винаги може да предпази детето си от удар!). За щастие тласъкът не попадна върху Севергин, а върху раницата с аварийния запас. Радиостанцията се превърна в каша, посребрена от станалия на сол термос с кафето, но всичко друго оцеля, включително и скъпоценната план карта, с която където и да е можеше точно да определи координатите си.

Той ги определи, щом дойде на себе си. Всичко беше много добре и много лошо. Намираше се в южната част на хребета

Михайлов, встрани от трасето на ракетата и вън от зоната на радарното наблюдение. Това значеше, че Сезоастрис не е успял да засече дори приблизително мястото на падането му. Но пък беше само на сто и шестдесет километра от селището на геолозите. Балоните на скафандръа и аварийният запас му осигуряваха тридесет и шест часа дишане. Имаше и таблетки, които прогонват съня. Планинската местност свършваше на седем-осем километра от мястото на падането и планините не бяха нито много стръмни, нито много високи — планини, напълно подходящи за туризъм. Прекрасно! За пет-шест часа ще ги прехвърли, по-нататък започва равнина, където съвсем спокойно може да поддържа средна скорост от пет и половина километра в час. Ще успее да стигне. Нали трябва да ходи, а не да тича, организмът му няма да го подведе.

По едно време дори се зарадва: наистина ще получи реванша.

Разпръсна около мястото на аварията флуоресциращо багрило, забелязващо се отвисоко, и поге бодро напред.

Забравил беше, че дори в ниските планини, ако не искаш да удължиш петорно пътя си, трябва тук-там да се катериш отвесно нагоре, да прескачаш пукнатини, да се вдигаш на ръце — всичко, което той не можеше. За първите седем километра му бяха нужни петнадесет часа, а на негово място всеки младеж, носител на туристическа значка, би ги изминал най-много за седем-осем!

По-нататък вече вървеше, съзнавайки, че няма да успее да стигне.

... Малкото марсианско слънце докосна края на равнината. Удължилата се сянка на Севергин се плъзна отвъд хоризонта. Трябаше да върви и с ритъма на движението да приспи възбудените си емоции.

Не беше минал и километър, когато равнината помръкна. Но високо в небето един след друг припламваха невидими през деня перести облаци, сякаш някой ги докосваше, свирейки акорди цветомузика. Златисти, лилави, червени — тоновете бяха нежни, леки и прозрачни, — те плаваха във виолетовия кристал на небето като листенца от безтегловни цветя.

Севергин вдигна глава и дълго вървя така — усмихващ се на нещо и се учудваше, че се усмихва...

Скоро небето почерня. Но мракът не трая дълго: изгря Деймос. Почвата леко засребря и студът, който обхващаше коленете при всяка крачка, когато тъканта на комбинезона се опъваше, стана по-осезаем. Севергин усили електроотоплението.

Равнината вече беше гладка като разстлана покривка, само тук-там като тънки щрихи, нанесени с туш, личаха черни сенки, хвърляни от редките стръкчета сафо — унилата марсианска трева. С изненада Севергин забеляза, че внимава да не стъпва върху растенията, и се учуди откъде се е взела у него тази грижовност.

После си спомни. В мрачен и ветровит априлски ден вървеше през дъбова гора. Дърветата бяха още голи, с изкривени клони, трошливи листа стелеха земята, а под стъпките му хрущяха жъльди, кафявосиви, също като листата. Кой знае защо, му беше приятно да чува хрущенето на стъпките жъльди. В него се долавяше мощта на стъпките на уверен в себе си човек, тежестта на здравото му и силно тяло.

Така вървя, докато сред посърналата трева не съгледа някаква бледозелена звездичка. Учуден се наведе: беше покълнал жъльд, вече вкопчил се в студената земя. И тогава видя, че наоколо има много такива звездички, че те са навред и че е стъпвал и върху тях.

На пръсти побърза да напусне гората.

Както тогава Севергин се спря и се наведе пред стръкчето сафар. Кой знае защо, му се стори, че най-важно сега е да разгледа тревичката.

Стъблцето приличаше на ръждив тел, косо втикнат в замръзналата почва. Севергин знаеше, че е по-здраво от стоманен тел и не може да бъде стъпкано като жъльда. Но сафарът също чакаше часа на своето пробуждане, както и жъльда. В тази разредена, бедна на кислород и топлина атмосфера за него също щеше да има пролет. Той не гаснеше, а живееше отлично в средата, смъртоносна за всичко земно, което не е защитено от скафандр или от стените на парник.

С това също трябваше да се примиря.

Внезапно от стъблцето на сафара се пълзна втора сянка, тънка като кука за плетене. Изгряващо Фобос.

Севергин се изправи. Край него се простираше ярко осветена равнина. Тесните удвоени сенки се стелеха като черен клинопис.

Посребрен от луните, човекът се извисява като същински паметник над тъмните писмена.

Въпреки всичко край него имаше живот. Колко пъти, когато се бе взирал в очертаното поле на микроскопа, се беше възхищавал от издръжливостта на живота! Често предметното стъкло приличаше на бойно поле, така плътно беше осеяно с труповете на бактерии, убити от отровите, от ултравиолетовите лъчи или от радиацията. Нито помен от движение, също като сега. Но това беше измама. Един организъм от милионите, един от милиардите се оказваше цял и невредим и даваше начало на нова мутационна раса. Онова неизвестно нещо, което го отличаваше от всички, тържествуваше победно над обстоятелствата и завоюваше за живота нова сфера, там, където на пръв поглед няма и най-малката възможност.

Така е било винаги. Зародилият се във водата земен живот завладява сушата, издига се във въздуха, спуска се в най-големите дълбочини. Кой знае, може би след стотици милиони години и без човека напорът на живота би изхвърлил нови кълнове в космоса, би ги пренесъл на другите планети? Защо не? За обитателите на морето сушата също е била гибелна пустиня. Но вълна след вълна, подтиквани от обстоятелствата, те тръгнали в атака, а сред трилионите загинали винаги се срещали единици, различни от другите, и те оцелявали в новата среда.

Единственият случай, когато съществуването им се е оправдавало! Ала в обикновените условия тези десантници били обречени на гибел по-скоро от събратята си. Когато върху птичето ято налети силна буря, смъртта не избира жертвите си слепешката. Стандартът, проверен от милионите години еволюция, може да устои на бурята именно защото в неговото формиране са участвували хиляди силни бури в миналото. Но тежко и горко на онзи, който не е стандартен!

Севергин беше нестандартен, затова планините победиха него, а не той тях. Техниката позволяваща на хората почти да не дават жертви при движението си към другите светове. Ако тя винаги работеше безотказно, изобщо нямаше да има жертви. Не уви, този щит не беше и не можеше да бъде абсолютен...

Внезапно Севергин разбра защо от всичко, за което можеше да мисли в последните си часове, мислеше именно за това. Несъзнателно,

без да иска, той търсеше утеша. Така бе устроен. Като че ли от тези мисли щеше да му стане по-леко!

Наоколо цареше безбрежна тишина. Луните се приближиха една към друга и гледаха от висината втренчено, като две очи. Всяко движение в този замрял свят изглеждаше светотатство. Севергин ускори крачка.

Няма да го направи. В минутата, когато започне да се задушава, няма да извади пистолета да се застреля. За живите не е все едно как ще загине. Нещо болезнено ще зашемети другарите му, ако го намерят с пронизано сърце. Пример за малодушие? Не... Човек е длъжен да се бори до последния си дъх. Издръжливостта на човечеството зависи от издръжливостта на всеки поотделно — това е всичко.

Сега вървеше и мислеше за приятелите си, за онези, които обичаше, за онова, което беше направил и което не беше направил. Много от нещата, които преди му се струваха важни, сега нямаха никакво значение. Слава, власт, успехи — те не могат да ти бъдат опора, когато идва смъртта. Човекът оставя следа с хубавото, което е сторил за хората. Само приятелството, благодарността и любовта могат да те подкрепят и успокоят, когато настъпи времето да правиш равносметка... Особено любовта. Сега би живял съвсем, съвсем иначе — по-доброжелателен към другите, по-грижлив, по-чист, ако би било възможно!

Късно.

Фобос залезе. Повя ветрец, вече предутринен. Ще дочака изгрева. Необяснимо защо искаше това да стане при светлината на слънцето.

Но точно тогава в регулатора за въздушното налягане нещо щракна три пъти.

Севергин изтръпна. Този сигнал предупреждаваше, че след десет минути кислородът ще свърши. Крайт.

Отмаяващите му крака сами го отведоха до побелял от скреж камък. На хоризонта небето вече леко светлееше, но изгревът на слънцето беше още далече.

Дали да изключи електроотоплението и да замръзне? Казват, че приличало на сън.

И изведенъж изпита неудържимо, непреодолимо желание да живее! Не е успял, не е довършил, не е направил, не е долюбил — не

можеше да изчезне просто така!

Скочи. Започна да се задушава. Сякаш към устата му притискаха маска! И все пак тръгна. Дробовете му се разширяваха и свиваха все по-често и по-често, сгърчваше ги болка, гърлото му хриптеше, падна на колене и въпреки всичко запълзя. И когато съзнанието му се замъгли, а тялото му се замята в конвулсии, дръпна рязко шлема и глътна марсиански вятър, както давещият се гълта вода, защото не може да не глътне.

През дробовете му премина мраз, болката като последна светковица озари мозъка му и всичко угасна.

Угасна, за да заблещука отново. Дойде в съзнание от спазмите, които раздвишиха дробовете му, и видя пред очите си нещо червено, пулсиращо.

С невероятно усилие вдигна глава. Вече беше светло. Той пълзеше! Той дишаше марсианския въздух! Организмът му не беше като на всички други: остана жив!

Дори не го осъзна. Продължаваше да пълзи. Пълзеше яростно, упорито, без да гледа — все напред и напред, натам, където бяха хората.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.